

JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

Qo'lyozma huquqida
UDK: 373.2:37.09:005(575.1)

AKMALOVA MOHINUR ZAFAR QIZI

**ZAMONAVIY FORMATSIYADAGI IJTIMOIIY MUHITDA
MAKTABGACHA TA'LIM MENEJERINI SHAKLLANTIRISH
JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH**

13.00.07 – Ta'limda menejment

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy
darajasini olish uchun yozilgan
DISSERTASIYA

**Ilmiy rahbar: Sharipov Shavkat Safarovich
pedagogika fanlari doktori, professor**

Toshkent – 2023

MUNDARIJA

KIRISH	3
I BOB. ZAMONAVIY FORMATSIYADAGI IJTIMOIIY MUHITDA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI MENEJERINI TAYYORLASHNING NAZARIY ASOSLARI	11
1.1-§. Zamonaviy formatsiyadagi maktabgacha ta'lim tashkiloti – yangi O'zbekiston ijtimoiy muhitida.....	11
1.2-§. Yangi O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotini boshqarish muammosi.....	20
1.3-§. Yangi formatsiyadagi maktabgacha ta'lim menejerining boshqaruv faoliyatida zamonaviy yondashuv.....	36
Birinchi bob yuzasidan xulosalar.....	52
II BOB. ZAMONAVIY FORMATDAGI MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI MENEJERINI TAYYORLASH USULI VA MODEL	51
2.1-§. Zamonaviy formatsiyadagi ijtimoiy muhitda maktabgacha ta'lim tashkilotini boshqarish	51
2.2-§. Maktabgacha ta'lim tashkiloti menejerining boshqaruv faoliyati modelini yaratish.....	69
2.3-§. Maktabgacha ta'lim menejerlarini boshqaruvda zamonaviy yondashuvdan foydalanishga o'rgatish usullari.....	82
Ikkinchi bob yuzasidan xulosalar	105
III BOB. ZAMONAVIY FORMATDAGI MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI MENEJERINI TAYYORLASHNING SAMARADORLIGI VA TAJRIBA-SINOV ISHLARI NATIJALARI	108
3.1-§. Zamonaviy formatsiyadagi Maktabgacha ta'lim tashkilotini boshqarishda zamonaviy yondashuv modelini joriy etish bo'yicha eksperimental ishlarning samaradorligi	108
3.2-§. Tajriba-sinov ishlarining natijalari	116
Uchinchi bob yuzasidan xulosalar.....	131
UMUMIY XULOSALAR	133
TAVSIYALAR	135
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI	139
ILOVALAR	150

KIRISH

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurati. Dunyoda ta'lim tizimi taraqqiyotning bosh omili sifatida belgilanganligi ta'lim tashkilotlarini, xususan maktabgacha ta'lim tashkilotini boshqarishda zamonaviy yondoshuvning roli, uni yangi sifat darajasiga ko'tarish jarayonini boshqarish va nazorat qilish strategiyalarini amaliyotga joriy etishni talab etmoqda. Bu borada Yaponiya, AQSH, Rossiya kabi rivojlangan xorijiy davlatlarda maktabgacha ta'lim tashkiloti menejerlarini tayyorlashda turli xil o'zgaruvchan dasturlar, yangi texnika va texnologiyalar, vositalar hamda samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun zarur kompetensiyalarni shakllantirish va boshqarishning turli shakllari va usullarini takomillashtirish hamda menejment asoslarini ishlab chiqishga oid amaliy loyihalarni yaratish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.

Jahonda yuz berayotgan o'zgarishlar ta'lim muassasasini boshqarishda menejerlardan maqsadni amalga oshirish jarayoni samaradorligini ta'minlovchi mexanizmlarni uzluksiz ishlash imkonini beruvchi usul va metodlarni yaratishni talab etadi. Shu jihatdan maktabgacha ta'lim tashkilotlarini rivojlantirish, innovatsion g'oyalarni amaliyotga tatbiq etishning zamonaviy usullarini yaratish, zamonaviy boshqaruv faoliyati mexanizmlarini va qonuniyatlarini chuqur anglagan, kasbiy malakali maktabgacha ta'lim tashkiloti menejerlarini tayyorlash bo'yicha tadqiqot ishlarini olib borish dolzarb vazifa sifatida belgilangan.

Yangi O'zbekiston ijtimoiy hayotida turli sohalarda amalga oshirilayotgan maqsadli dinamik islohotlar maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirish, o'qitish, tarbiyalashning maqsadlari, vazifalari, mazmunini qayta ko'rib chiqishni hamda strategiyani tanlab olish va amalga oshirishning me'yoriy-asoslari yaratilmoqda. Bugungi kunda mamlakatimizda oliy ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish borasidagi ustuvor vazifalarga mos holda, ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv tizimini qayta ko'rib chiqish, xalqaro standartlar darajasida malakali mutaxassislar tayyorlash uchun zarur sharoitlar yaratish maqsadida keng miqyosda ishlar olib borilmoqda. O'zbekiston

Respublikasi Prezidentining 2017-yil 20-apreldagi “Oliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-2909-son qarorida oliy ta’lim tizimini sifatli boshqarish bilan bir qatorda uni takomillashtirish, shuningdek, oliy ta’lim muassasalari moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va modernizatsiyalash, zamonaviy o‘quv-ilmiy laboratoriyalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan jihozlash bo‘yicha chora-tadbirlar belgilangan.

O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida”gi Qonuni [2], O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” [3], 2022-yil 6-iyuldagi PF-165-son “2022-2026 yillarda O‘zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” [4] hamda 2019-yil 11-iyuldagi PF-5763-son “Oliy va o‘rta maxsus ta’lim sohasida boshqaruvni isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida” [5], 2019-yil 8-oktyabrdagi PF-5847-son «O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida»gi [6] Farmonlari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 27-iyuldagi PQ-3151-son “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi [8], “2017-2021 yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2707-sonli [9], 2017-yil 9-sentyabrdagi PQ-3261-son “Maktabgacha ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” [12], 2018-yil 30-maydagi PQ-3755-son “Istiqbolli boshqaruv kadrlarini tanlov asosida tanlab olishning zamonaviy tizimini yaratish chora-tadbirlari to‘g‘risida” [11], 2019 yil 8 maydagi PQ-4312-son “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” [10], 2021-yil 24-dekabrdagi PQ-60-son “Davlat oliy ta’lim muassasalarining akademik va tashkiliy-boshqaruv mustaqilligini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi [7] Qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 19-iyuldagi “Maktabgacha ta’lim tashkilotlarining faoliyatini takomillashtirish to‘g‘risida”gi 528-son Qarori [13] hamda mazkur